

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

**BAŞTA KIZ ÇOCUKLARI OLMAK ÜZERE
GENÇLERİN BİLİM,TEKNOLOĞİ,MATEMATİK
VE MÜHENDİSLİK ALANLARINA
YÖNLENDİRİLMESİ KONULU
ALT KOMİSYON TUTANAKLARI**

28.11.2018 arőamba

28 Kasım 2018 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.40
BAŞKAN: Derya BAKBAK (Gaziantep)

BAŞKAN – Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun değerli üyeleri, Başta Kız Çocukları Olmak Üzere Gençlerin Bilim, Teknoloji, Matematik Ve Mühendislik Alanlarına Yönlendirilmesi Alt Komisyonunun ikinci toplantısına hoş geldiniz.

Bugün, geçen haftaki toplantımızda karara vardığımız üzere, alt komisyonumuzun çalışma planını ve bilgisine başvurulabilecek isim ve kuruluşları mümkün olduğunca konuşmak üzere toplandık.

Öncelikle sizlerle bir bilgi paylaşacağım, geçen hafta dile getirdiğimiz üzere konuyla ilgili uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar ve ülkeler bazında örneklerin de araştırılarak Komisyonumuza detaylı bilgi gönderilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Hizmetleri Başkanlığına bir yazı ilettik ve kendilerinden bu konuda cevap bekliyoruz. Onların da bize bu konuda bu yapılan çalışmalarla ilgili bir sunum yapmalarını talep ettik kendilerinden.

Geçtiğimiz yasama döneminde de başta kız çocukları olmak üzere gençlerin BTMM alanlarına yönlendirilmesi hususunun Komisyon Başkanlığı nezdinde çalışıldığını, uzman arkadaşların araştırma, inceleme yaptıklarını ve konunun çeşitli vesilelerle Komisyon Başkanlığı tarafına dile getirildiğini biliyoruz. Geçtiğimiz yasama döneminde konuyla ilgili çalışmış olan Yasama Uzmanı Gökalp İzmir’i de toplantımıza çağırdık. Dilerseniz öncelikle bu çalışmaları ve sizlere geçen hafta ilettiğim notta yer alan hususlarla ilgili giriş mahiyetinde olacak bilgileri kendisinden kısaca dinleyelim.

Gökalp Bey, buyurun.

YASAMA UZMANI GÖKALP İZMİR – Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; adım Gökalp İzmir, 2009 yılında kuruldu komisyonumuz, 2009 yılından bu yana KEFEK’te yasama uzmanı olarak çalışıyorum.

KEFEK’te çalıştığım süre müddetince alt komisyonlar kurduk. Bu alt komisyonların hepsi kadınlarla ilgiliydi. Ancak KEFEK’teki on yıllık tecrübemle, bu alt komisyonlar sonucunda “Kadınlarla ilgili temel sorun ne, ortak payda ne?” dersiniz “Kadınların ekonomiye dâhil olamaması, istihdamda var olamaması.” derim. Başta Kız Çocukları Olmak Üzere Gençlerin Bilim, Teknoloji, Matematik, Mühendisliğe Yönlendirilmesi Alt Komisyonunu kadınların birçok sorununun ortak paydası olan istihdamla ilgili sorununa çözüm bulmak için çok önemli çıktılar oluşturabilecek bir alt komisyon olarak görüyorum.

Geçen sene KEFEK’te çalıştığım zamanlar –son dokuz aydır Kanunlarda çalışıyorum bu arada- dokuz ay boyunca bu STEM konusunda ulusal ve uluslararası raporları okuyup bir rapor hazırlamıştım KEFEK üyesi milletvekillerimiz için. Bu konunun aciliyeti ve önemini hatırlatmak anlamında. Bunun sonucunda da bir protokol hazırladık. Bu protokol, 9 bakanlığı içine alan, her bir bakanlığa kız çocuklarının bu alana yönlendirilmesi için –tabii diğer gençlerin de- hangi görevlerin verilmesi gerektiğine ilişkin bir protokoldü. Bu protokol kapsamında, inşallah bu alt komisyonumuz sonuçlandığında o protokolün gerekçelerinin sağlam bir şekilde hayata geçirilmesi anlamında bu alt komisyonun çok önemli işlev göreceğini düşünüyorum.

Şimdi, kısaca bu konu hakkında bilgi vermek istiyorum: Bizim ülkemizde kadınlarımızın istihdamda, ekonomide yeteri kadar var olamamalarının başlıca sebeplerinden bir tanesi toplumsal cinsiyet klişeleri, biz bunlara “gender stereotype”ler diyoruz. Ülkemizde var olan işte “kadın mesleği-erkek mesleği; iş yükü ağır, kadınlar yapamaz.” gibi toplumsal cinsiyet klişeleri maalesef, kadınların

özellikle teknik alanda var olmasının önünde en büyük engel oldu. Bu anlamda, hem toplumsal cinsiyet klişelerinin beslemiş olduğu önyargılar sebebiyle kızlarımız bu alanlara yönlendirilmedi aileleri tarafından hem de kadınlar bu alanlara yönlendirildikten sonra gene toplumsal cinsiyet klişeleri sebebiyle daha rahat bölümlerde çalışmayı tercih ettiler, bu bölümlerden mezun olsalar bile. Buna ilişkin elimizde Eurostat'ın ve TÜİK'in verileri var, biraz sonra bu verilerden de bahsedeceğim.

Bu var olan toplumsal cinsiyet klişelerini kırmak için Norveç'in ve Danimarka'nın yaptığı STEM'leri uygulayabiliriz ülkemizde. Onlar teknik alanda çok önemli isimler olan bazı akademisyenleri hem ulusal ve uluslararası konferanslar aracılığıyla hem de gidemedikleri yerlerdeki bu konferanslardan elde edilen ses kayıtları ve görüntü kayıtları aracılığıyla birçok ilköğretim ve ortaöğretim okulunda bu video kayıtlarıyla gençlerin bu alana yönlendirilmesine yönelik konferanslar düzenlemişler. Bizim STEM'le ilgili Norveç seyahatimiz oldu. Bu çalışma esnasında –yani direkt konu S T E M değildi başka bir konuydu ama bu konuya ilgi duyduğum için bu birimi de ziyaret ettim ben- bize şunu söylediler: “Biz toplumsal cinsiyet eşitliği sıralamalarında her ne kadar en üst seviyelerde de olsa kadın istihdamlarımız yüksek olsa da karar alma mekanizması kadın sayımız yüksek olsa da bu geleceğin STEM alanları yönlendirmede olduğunu biz gördüğümüz için ve bunu bildiğimiz için başta kız çocuklarımız olmak üzere gençlerimizi bu alanlara hızlı bir şekilde yönlendiriyoruz. Kadın konusunda çalışmak rüzgâra karşı koşmaya benzer, eğer biz bir an durursak bu rüzgârın biri geriye atacağını, en başa döneceğimizi biliyoruz. Dolayısıyla, bu konularda kadınları yeni inovasyonlara yönlendirme zorunluluğumuz var bizim ülke olarak.”

Dolayısıyla birçok sıralamada üst düzeyde olan bu ülkeler, gelişmiş ülkeler diyebileceğimiz ülkeler bile bu alanda çalışmaya kısa süre içerisinde başladılar. Ancak birkaç örnek daha vereceğim: Yirmi otuz yıl öncesinde bu çalışmalara önem vermiş ülkelerin şu anda gelmiş olduğu durumu da biraz sonra size açıklamaya çalışacağım.

Bizim bu alanda toplumsal cinsiyet klişelerini kırmak için çok önemli rol modellerimiz var aslında. Bunlardan biri Hatice Altuğ mesela, 2014 yılında Barack Obama tarafından Amerika'nın en genç, en başarılı bilim kadınlarından bir tanesi seçildi. Kendisi tükürükle virüs tespit edebilen cihaz üretti ve cihazın üretimiyle beraber 21 proje daha üretti ve bu projelerin on küsur tanesi Amerika Güvenlik Teşkilatı tarafından satın alındı, patentlendi. Dolayısıyla bu gibi rol örnek olan kişilerin kızlarımız için rol model olması gerekiyor ve bunların Türkiye'ye çağırılıp konferanslar ve video kayıtlar aracılığıyla seslerini duyurması gerekiyor. Bu tür çalışmaların çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, bu konuya eğilmemizin en önemli sebebi, en acil olmamız gereken sebep, Dünya Ekonomik Forumunun, OECD'nin ve Dünya Bankasının raporları var Türkiye'yle ilgili. World Economic Forum'un The Future of Jobs diye bir raporu var, 2016 yılının nisan veya şubat ayında çıkmış olması bu raporun. Bu raporu çok önemsiyorum ben. Çünkü dünyadaki istihdama yön veren büyük şirketlerin CEO'ları ve insan kaynakları başkanları tarafından hazırlanmış bir rapor. Bu raporda, kızların ve gençlerin bu alanlara yönlendirilmesinin ne kadar önemli olduğunu istatistikî verilerle açıklamışlar. Mesela 2027 yılına kadar şu anda var olan mesleklerin 5,1 milyon iş adedinin ortadan kalkacağını, 2,3 milyon yeni iş kolunun ortaya çıkacağını söylüyor bu rapor ve gelişmekte olan ülkelerin, özellikle bizlerin bu konuda acilen gençlerini bu alana yönlendirmesi gerekliliğine atıf yapıyor. Bu rapor diyor ki: “Dünyada işe alım kolaylığında en çok zorluk çekecek 2 ülke Japonya ve Türkiye.” Bunun sebebini de bizim istihdam kaynaklarımızın verileriyle açıklıyorlar. Bizim 27 milyon istihdamımız var ülkemizde. Bu 27 milyon istihdamın kabaca söylemek gerekirse 14,3 milyonu hizmetler sektöründe, 5 milyonu tarım, 5 milyonu sanayi, 2 milyonu da diğer sektörlerde, inşaat sektöründe. Dolayısıyla 2027 yılına kadar bu rapora göre talep olunan iş gücü yazılım, donanım, elektronik ve bilgisayar mühendisliği alanlarında olduğu için ve bu iş gücünü talep eden insanlar dünyadaki istihdamın yüzde 50'sine yön verdikleri için ve bu istihdamların kısa, orta ve uzun vadeli insan kaynakları politikaları çok somut verilere dayandığı için,

2027-2030 yılına kadar dünyada en çok işsiz kalacak sektörler sanayi, tarım ve hizmet sektörü olarak görünüyor, bizim de bu sektörlerdeki istihdam sayımız fazla olduğu için bizim acilen gençlerimizi bu alanlara yönlendirmemiz gerekiyor. Burada bizim rekabetçi, sürdürülebilir ortamda ekonomimizi ve istihdamımızı sağlayabilmemiz için orta ve yüksek teknoloji gerektiren cihazlar üretmeye başlamamız gerekiyor.

1981 yılında Güney Kore ile Türkiye'nin gayrisafi milli hasılası aynıydı ancak 1981 yılından sonra Güney Kore tek odaklı teknolojik ilerlemeyi seçti yani önce –tamamen atıyorum bunu- cep telefonunun yazılımını yaptılar, daha sonra kamerasını yaptılar, sonra cep telefonu üretmeye başladılar. İlk önce başka şirketlere taşeron firma olarak bir şey ürettiler gibi gibi şeylerle ancak 1981 yılında bunu stratejik plan olarak benimsediler. Yıl 2013'e geldiğinde, 1981 yılında aynı gayrisafi milli hasılaya sahip olduğumuz Güney Kore'nin Samsung şirketi, tek bir şirket Türkiye'nin 2013 yılındaki gayrisafi milli hasılasının altıda 1'ini ciro olarak elde etti. Dolayısıyla bizim ülkemizin STEM alanlarına gençlerini yönlendirmesi o kadar hayati bir öneme sahip ki hem bizim sosyolojik olarak sorun yaşadığımız kadınlarımızın sıkıntılarını gidermede hem gerekli ekonomik güce sahip olmalarında, istihdam kaynaklarını yaratabilmekte, en temel ekonomik problemimiz olan cari açığın çözülmesinde orta ve yüksek teknoloji üretimlerine yönelmemiz ve çocuklarımızı bu alanlara yönlendirmemiz şart ama öğrencileri bu alanlara yönlendirirken devletin de gerekli altyapıyı eş zamanlı bir şekilde oluşturması gerekiyor.

Bu konuda gelişmiş ülke diyebileceğimiz Amerika Birleşik Devletleri'nin 2014-2018 yıllarını kapsayan stratejik planı var ve bunu Barack Obama ve Michelle Obama bu stratejik planın yerine getirilmesini birebir takip etmiş kişiler. Amerika Birleşik Devletleri'nde stratejik plan yapmışlar ve başta kız çocukları olmak üzere gençlerin bu alanlara yönlendirilmesine ilişkin hangi kamu kurumuna ne tür görevler düşeceğini belirlemişler. Daha sonra, mesela üniversitelere mektup yazmış Barack Obama ve Michelle Obama “Siz gelecek sene STEM alanlarına yönelik neler yapacaksınız? Bu alanlara yönelik neler yapmayı planlıyorsunuz?” gibi, bir sonraki sene de “Buna yönelik ne tür çalışmalar yaptınız? Vadettiklerinizi yerine getirdiniz mi?” diye yazmışlar. Bu mektup üzerine bile üniversitelerde –zaten çok yoğun bir şekilde bu alanda çalışıyorlar- çalışmaların somut olarak gittikçe arttığını görmüşler. Bununla beraber, bu alanlara yönelik bizim endüstri meslek liselerimiz var, Amerika Birleşik Devletleri'nde de bilim liseleri kurmuşlar 2012 veya 2014 yılı olsa gerek. Bu bilim liseleriyle tamamen gençleri bu alanlara yönlendirmeye yönelik teknolojik ilerlemeyi takip etmek üzere liseler oluşturmuşlar ve bu liseler sadece sayısal eğitim veren değil, bu sayısal eğitimleri uygulamaya koyan bir sistem benimsemiş. Dolayısıyla bu bilim liselerinin gençlerin bu alanları seçmesinde çok önemli bir altyapısı olmuş.

Aynı zamanda, biraz önce bahsetmiş olduğum stratejik plan üstüne Barack Obama ve Michelle Obama üniversitelere yazı yazdığında bu konuya ilişkin çalışmaya yönelik itmek için, mesela MIT “Scratch” diye bir program geliştirmiş. Bu “Scratch” denen programı bir çocuk aldığında eline, hiç kimse bir şey söylemesin, direkt program yapmaya başlayabiliyor. Ben bunu kendi oğlumda denedim, verdim eline “Scratch” programını. Sadece internet sitesini açtım, “Bak, bu programla yazılım programı öğrenebiliyormuşsun.” dedim. Sadece internet sitesini açtım, üç gün içerisinde bana bir labirent yaptı, labirentte fare peyniri yediğinde 2 puan alıyor, domatesi yediğinde 1 puan alıyor, çukura girerse 3 puan kaybediyor gibi bir oyun yapmış kendi kendine ve bunu küçük kardeşine öğretiyordu. Dolayısıyla bu tür MIT'nin ve üniversitelerin çok teknik anlamda hazırlamış olduğu bu gibi uygulamalar gençlerin bu alanlara yönlendirilmesine yönelik çok önemli ivme kazandırmış. Zaten şu anda teknoloji çağındayız, bütün çocuklar buna çok meyilliler, o yüzden gençlerin bu var olan bu enerjisini bu kanallara kanalizasyon edersek çok daha hızlı sonuç alacağımızı düşünüyorum.

Sayın vekillerim, mesela bu hazırlamış olduğumuz protokol metninin içeriğinde bu aplikasyonla ilgili yani o aplikasyonu örnek olarak bir madde yazdık. Zaten bizim devlet olarak Fatih Projesi diye bir altyapımız var, bütün çocuklarımıza tablet dağıttık. Bu dağıtılmış olan tablete “Scratch” gibi ve diğer aplikasyonlar gibi çocukları yazmaya ve kodlamaya itecek, bu konuda heveslendirecek ve bunun ne kadar hevesle aslında bir bulmaca gibi bir oyun olduğunu, bir öğretim olduğunu keşfettirecek kişilere ve uygulamalara ihtiyacımız var. Mesela biz Fatih Projesi kapsamında bu tür aplikasyonları ücretsiz bir şekilde tabletlere yüklersek bulmaca gibi olduğu için, çocuklar hakikaten çok zevkle, şevkle bu programları, yazılımları seviyorlar. Aynısını Güney Kore de yapmış. Güney Kore şu anda tablet eğitiminde birçok aplikasyon üretmiş çocukları yazılım ve donanım 7 yaşından itibaren sevk etmeye yönelik. Dolayısıyla gelecek tamamen yazılım, donanım, elektronik ve bilgisayar mühendisliğinde. Biraz önce bahsettiğim The World Economic Forum’un raporu 5,1 milyon iş adedinin yok olacağını, 2,3 milyon yeni iş adedinin ortaya çıkacağını söylerken bu 2,3 milyon iş kolunun, iş adedinin yüzde 90’ının yazılım, donanım, bilgisayar ve elektronik üzerine olacağını belirtiyor. Dolayısıyla bizim gençlerimizi, kadınlarımızı ileride iş bulmalarında sıkıntı çekmemeleri için, dünyanın en büyük 10’uncu ekonomisi olabilmek için ve 2023 ve 2027 hedeflerimiz için mutlaka gençlerimizi bu alanlara yönlendirme zorunluluğumuz var.

Neden STEM alanlarına yönlendirmek zorundayız? Bunu devlet büyüklerimizin demeçlerinden, talimatlarından da çıkartabiliriz. Cumhurbaşkanımız 2017 yılında Kültür ve Sanat Ödülleri töreninde “Eğitimde istediğimiz seviyede değiliz, önümüzdeki dönem bu konuya ağırlık vereceğiz ve buna yönelik gençlerin eğitim stratejisini değiştireceğiz.” dedi ve bu, bizim aslında doğru eğitim kanallarına gençlerimizi kanalize etmemiz anlamına geliyor, dolayısıyla Cumhurbaşkanımız tam da bu konu hakkında bahsediyor. Hazır bu konu hakkında bahsedilmişken de bu alt komisyonun sağlam gerekçelerle bu fikre destek vermesi gerektiğini düşünüyorum. Bununla beraber, eski Başbakanımız, şimdiki Meclis Başkanımız 2017 yılının bilişimde gelişim yılı ilan edilmesi ve bu yönde çalışılmasının ilanını yapmıştı.

W20 zirvesinin sonuç bildirgesinin 1 ve 7’nci maddeleri açıkça kız çocuklarının STEM alanlarına yönlendirilmesine yönelik politika geliştirme zorunluluğunu ortaya koymuş, 1’inci ve 7’nci maddeler. Dolayısıyla bizim acilen ve hızlı bir şekilde on-on iki yıl içerisinde sonuç verecek bu tür STEM protokolünü hayata geçirmemiz gerekiyor bence. Şu anda ilkokulda okuyan öğrencilerimizin yüzde 65’i OECD raporuna göre gelecekte var olmayan işlerde çalışacaklar. Bill Gates Foundation Raporu 21’nci yüzyılda mesleklerin yüzde 75’inin STEM içerikli olacağını söylüyor. Bill Gates Foundation çok önemli bir kurum Amerika’da, bunun hazırlamış olduğu rapor sonucunda seçilecek mesleklerin, istihdam olunacak mesleklerin yüzde 75’inin STEM’le doğrudan ve dolaylı olarak alakalı bölümlerden olacağını söylüyor. Oxford Üniversitesinin bir çalışması var, yirmi yıl içerisinde mevcut mesleklerin yüzde 47’sinin yerini bilgisayarların ve başka tür mesleklerin alacağını söylüyor. Birçok rapor bu konuyu aynı anda çalıştığı için Oxford Üniversitesinin bu vermiş olduğu yüzde 47 rakamını The World Economic Forum yüzde 51 olarak değerlendiriyor. Yani, bakın, farklı uluslararası kuruluşlar aynı konu hakkında çok çok yakın rakamsal değerler buluyorlar, bu da çok önemli.

Gelecek on yıl içerisinde STEM meslekleri diğer STEM dışı mesleklere göre yüzde 17 daha fazla artacak, bu da Dünya Bankasının başka bir raporunun sonucu.

STEM mesleklerinin çalışanlarının Amerika’daki ve dünyadaki ortalama aylık gelirleri -gelişmiş ülkeler için söylüyorum- 100 bin doların üstündeyken, STEM altında, STEM dışındaki mesleklerde çalışanların yıllık gelirleri 36 bin dolar ortalamasında.

Bir başka rapor “Günümüz çalışanlarının sadece yüzde 20’si, 21’inci yüzyılda ortaya çıkacak yeni mesleklerin yüzde 60’ının gerektirdiği becerilere sahip.” diyor, bu da bizim için çok önemli bir veri.

2012 yılı itibarıyla dünyada 4'üncü endüstri devrimine girmiş olduğumuz kabul ediliyor. 2012 itibarıyla 4'üncü endüstri devrimine girmiş olduğumuz bu dönem, insansız fabrikalar, insan olmaksızın çalışan makineler esas alınarak benimsenmiş bir endüstri devrimi bu sayın vekillerim.

Buna göre, Volkswagen 2016 yılında bir açıklama yaptı "Ben dünya genelinde 2021 yılına kadar 30 bin çalışanımı işten çıkaracağım." dedi.

Yine, General Electric, iki gün önce -duymuşsunuzdur- "Çalışanlarımızın yüzde 15'inin işine son vereceğim." dedi. İki gün öncenin haberi bu. Sebep olarak da fosil yakıt tüketiminin artık giderek azaldığını ve fosil yakıt üretimi esaslı çalışan kişilerin fazlalığı sebebiyle, bu alanda artık çalışmak istememeleri sebebiyle, bu alanda çalışan işçileri işten çıkaracağını, artık daha çok elektrik üretimli kişileri işe alacağını söyledi. Dolayısıyla çalışanların yüzde 15'ini işten çıkarmak çok büyük bir istihdam kaybı.

Dolayısıyla bütün dünyadaki bu uluslararası güçlerin, büyük sermaye şirketlerinin bize vermiş olduğu bir mesaj var aslında. Onlar diyorlar ki: "Siz bütün istihdam kaynaklarınızı bu alanlara yönlendirin. Eğer siz bütün istihdam kaynaklarınızı bu alana yönlendirmezseniz... Mesela ne yapacağız? Bizim yapmamız gereken, elektrikli otomobil üretecek kişileri istihdama yönlendirmek ya da istihdamımızı bu alanlara teşvik etmek. Yani insansız fabrikalar olacak, artık insanlar istihdamdan kaybolacak diye değil de yeni istihdam kaynaklarına göre insanlarımızı o alanlara kanalize etmek gerekiyor, hem istihdam anlamında hem de eğitim anlamında. Dolayısıyla bizim bu verilen işaretler doğrultusunda istihdam kaynaklarımızı evirmemiz gerekiyor.

Bununla beraber "Kadınlar Niye İstihdam Alanlarını Seçsin?" diye bir başlığımız var. Kadınların STEM alanlarını seçmesi, şu anda, Avrupa'daki birçok ülkenin ve dünyanın gündem maddesi aslında. Kadınların sisteme yenilikçi ve farklı bir bakış açısı getireceği için bu alanları seçmesi gerektiği söyleniyor. Kadınların STEM alanlarında uzmanlığı bilimsel yenilikleri doğuracağı için, buluşları teşvik edeceği için, yeni iş imkânları doğuracağı için kadınlara, kadınların bu iş kollarını seçmesi isteniyor.

İş ortamında çeşitlilik inovasyonu tetiklediği için, nitelikli iş gücünü artırmak için STEM alanlarına yönlendirilmesi gerektiğini söylüyor.

Bakıyoruz, aslında STEM alanına yönlense çok başarılı olacak kadınlar, yine biraz önce belirttiğim gibi, toplumsal cinsiyet klişeleri sebebiyle bu alanları seçemiyorlar.

Mesela, Türkiye'de bir kız çocuğuna sorduğunuz zaman, öğretmenliği severek, isteyerek yaptığını ve bu bölümü isteyerek, severek seçtiğini söylüyor ama biz, bu kız çocuğuna, üniversite seçene kadar bilim kadını olmanın ne kadar zevkli bir şey olduğunu öğretmediğimiz için, bu alanda çalışmanın ne kadar zevkli bir çalışma olabileceğini öngörmediği için çocuk, bu alanları seçmeyi tahayyül bile edemiyor. Dolayısıyla herkes "Öğretmen ol, yazın olsun, kışın olsun, ileride çocuğun olur, bakarsın." klişeleriyle başta kızları bu alanlara yönlendiriyorlar ve kızlar da bu alanları daha sonra sevmese bile sevmeye başlıyor çünkü yıllardan beri bu empoze edilmiş.

Dolayısıyla biraz önce belirtmiş olduğum Hatice Altuğ, Gözde Durmuş, NASA'da çalışan Feryal Özel gibi kişiler aracılığıyla, bu rol modellerle, kadınların aslında çok kaliteli bilim kadınları olabileceğini, bu alanlarda çalışırlarsa çok önemli icatlarda bulunabileceklerini anlatmamız ve ifade etmemiz gerekiyor ki kadınlar çalışabilsin. Aynı zamanda, ileride kadın istihdamına ve kadınlara ilişkin diğer sosyal alanlara yönelik sorun yaşamamak istiyorsak kadınlarımızı mutlaka bu alanlara yönlendirme zorunluluğumuz var.

Biraz önce istihdamlardan bahsetmiştim. Bununla beraber Norveç Bilim İstihdam Merkezi var. Norveç Bilim İstihdam Merkezi, tam olarak kızların bu alanları seçmesine yönelik politika üretiyor. 2015-2019 yıllarını kapsayan bilim, eğitim stratejisi yapmışlar ve bu bilim, eğitim stratejisinde,

gençlerin bu alanlara yönlendirilmesine yönelik bilgilendirme, rehberlik ve değerlendirme konularında çalışıyorlar, kız çocuklarının fen alanlarına yönlendirilmesi için proje üretiyorlar ve ürettikleri bu projenin sonucunda, Norveç'te, kız çocuklarının yüzde 17 oranında bilime, fene yönlendiğini somut olarak tespit etmişler. Dediğim gibi, gayrisafi millî hasılasında, kişi başına düşen gelirinde çok ileri olan ülkeler bile bilim, teknoloji alanında geri kalmamak için bu alanlara yatırım yapıp kafa yoruyorlar.

Aziz Sancar'dan bahsetmek istiyorum. Biliyorsunuz, Aziz Sancar Nobel Ödülü'nü aldığı esnada, sekiz-dokuz aylık süre içerisinde Türkiye'ye geldi, gitti aralıklarla ve bu aralıklarla gelmiş olduğu dönemde bile kız çocukları için STEM Kampı kurdu. Yani science technology engineering mathematics. STEM'i kısaca böyle tanımlıyoruz ve burada kaldığı sekiz aylık süre içerisinde bile, dönem dönem gelip gitmiş olsa bile, Türkiye'deki başarılı kız çocuklarını kamplara aldılar ve bu kamplarda -6-7 şehirde oldu bu- kız çocuklarına kodlama, yazılım dersi verdiler. Bu yazılım, kodlama dersi vasıtasıyla kızlarımızın bu alanları sevmesi ve özendirilmesi amaçlandı. Rol model kadınlar burada konuşmalar yaptılar. Tam da biraz önce size bahsetmiş olduğum Danimarka'da ve Norveç'te yapılan sistemi Aziz Sancar Türkiye'de uyguladı. Kız çocukları için STEM kampı yaptı. İşte, hep bunlar Türkiye'de yapılıyor.

Mesela General Electric, Türkiye'de kız çocuklarının kodlama ve yazılımı sevmesi için örnek kız çocuklarını aldı, altmışarlı, yetmişerli gruplar hâlinde İstanbul'da kodlama ve yazılım eğitimi verdi. Bununla beraber Bal Arıları Mühendis Oluyor Projesi yürüttü çeşitli STK'ler ve bazı teknik kuruluşlar.

Dolayısıyla, bizim, bu kısım kısım yapılan çalışmalardan ziyade bunu devlet politikası hâline getirip, protokolde belirtmiş olduğumuz 7-8 bakanlığı bu işin içerisine sokup, protokolde belirtilmiş olan görevlerin kendilerine uygun olup olmadığının kendileri tarafından incelenip kapsamlı bir protokol hazırlamaları gerekiyor. Bu bizim hazırlamış olduğumuz protokolü ilgili bakanlıklara gönderip, ilgili bakanlıkların da bu protokole ne kadar uygun olup olmadıklarını denetleyip, kendi üstlerine düşen başka vazifeler var mı yok mu, bunları belirleyip, buna göre kapsamlı bir protokol oluşturmamız gerekiyor ve bu protokol kapsamında, çok hızlı bir şekilde, özellikle kadınlarımızın ve devletimizin ileride istihdamda sıkıntı çekmemesi için böyle bir protokolü hayata geçirmemiz gerekiyor.

Elimizde çok önemli bir veri var. İstanbul Aydın Üniversitesi istedi bunu, ben de Aydın Üniversitesinden aldım. 2005 ve 2014 yılı içerisinde Türkiye'de üniversite sınavında en yüksek puanı almış ilk bin öğrenciye hangi alanları seçtiğini sormuşlar. 2004 yılında, Türkiye'nin en başarılı ilk bin öğrencisi yüzde 83 oranında STEM alanlarını seçiyorken, yıl 2014'e geldiğinde yüzde 28 oranında STEM alanlarını seçmeye başlamışlar.

Dolayısıyla, biz, en başarılı, en üretken, en dinamik beyinlerimizi 2004'ten 2015 yılına kadar tıbbı yönlendirmişiz. Bu yüzde 60'lık kayıp tıbbı yönlenmiş çünkü iş garantisi var, daha fazla para kazanıyor gibi gerekçelerle ancak bir tıp fakültesi mezunu ile mühendislik fakültesi mezunu kişinin üretim kat sayısı çok farklı. Yani bir mühendislik fakültesi mezunu çok fazla istihdam yaratabiliyorken tıp fakültesi mezunu o kadar istihdam yaratamıyor. O yüzden, ülkemizin geleceği için daha fazla üretken, daha fazla üretime açık mühendislik alanlarından mezun çocuklarımızı yetiştirmemiz gerekiyor çünkü istihdamı doğrudan etkiliyorlar.

Bir Steve Jobs, bir garajda bir bilgisayar kurup milyonlarca iş arayana doğrudan veya dolaylı olarak iş verebiliyor. Dolayısıyla bu önemin farkında olarak bizim gençlerimizi bu alanlara yönlendirmemiz gerekiyor.

Ben, YÖK'te her veriyi bulamadığım için Eurostat'a, Avrupa İstatistik Kurumuna baktım. Avrupa İstatistik Kurumunda, Türkiye'deki kişilerin istihdam oranlarına ilişkin çok ilginç bir veri buldum. Diyor ki: "Türkiye'de, 25-64 yaş arasında bilim, teknoloji eğitimi alan insanların sadece yüzde 26'sı bilim ve teknoloji alanında çalışıyor."

Yine, aynı Eurostat, bilim ve teknoloji bölümlerinden mezun olan kadınların ise sadece yüzde 30 oranında o bölümlerde çalıştığını söylüyor. Bu oranla Avrupa’da çok iyi durumda değiliz maalesef, bu konuda gelişmemiz lazım. Yani çocukların, genç kızların bu alanlara yönelmesini, bu alanlardan mezuniyeti sağlıyoruz, sağlamaya çalışacağız ama Eurostat istatistiğinde görüyoruz ki buradan mezun olan kızlar da mezun olduktan sonra kendi bölümlerinde çalışmıyorlar. İşte bizim 9 bakanlığı ilgilendiren protokolü hazırlamamızın sebebi bu. Eğer sadece Millî Eğitim Bakanlığına bu işi bırakırsanız eğitim müfredatını değiştirmeyi yapıyor veyahut da Kalkınma Bakanlığı sadece kalkınma plan ve programını yapıyor. Ama bizim eş zamanlı bir şekilde istihdam kaynaklarını da yaratmamız lazım geldiği için, bu istatistikte de görüleceği üzere, bizim eş zamanlı seferberlik şeklinde bu kızlarımızı bu alana yönlendirme zorunluluğumuz var.

Bununla beraber, YÖK verilerine göre, erkekler ile kadınların teknik bilimleri seçme oranı yüzde 80’e, yüzde 20. Yani YÖK verilerine göre teknik bilimleri erkekler yüzde 80 oranında seçiyorlar, kadınlar yüzde 20 oranında seçiyorlar. Aslında bu veriler sayısal alanlara baktığınız zaman eşit yani Türkiye’de sayısal verileri seçen kadınlar ile erkeklerin sayısı aynı ama sayısalın içerisinde kadınların tercih ettiği bölümler daha böyle biyoloji, kimya dersiniz, işte bu farklılık oradan ortaya çıkıyor. Fizik, elektrik ve elektronik mühendisi, bilgisayar mühendisliğini daha çok erkekler seçiyor, sayısalın içerisindeki biyoloji ve kimya gibi daha sözel kalan kısımları kadınlar seçiyor. Orada bile kadınlar ve erkekler arasında bir grupta olmuştur.

Şunu da söylemek gerekiyor: Aslında akademi Türkiye çok ileri bir seviyede, yüzde 29 profesör oranına sahibiz biz Türkiye’de, Avrupa’da 2’nci sıradayız, çok yüksek bir oran. Kadın ve erkekler arasında akademisyen oranında Türkiye yüzde 48’le Avrupa’da en önde olan ülke. Bunlara biz bütünleşmiş, bütünleşik meslek diyoruz. Yani kadınlar ile erkeklerin arasında oranların bu kadar yakın olduğu meslekler bütünleşik meslek olarak kabul edilebiliyor. Akademisyen sayısında yüzde 46 ve yüzde 48’lik oranlarla, kadınların olduğu alanla Avrupa’nın en iyisi ülkemiz diyebiliriz.

Bununla beraber çok önemli bir istatistiğimiz daha var, o da genç işsizlerle ilgili. Genç işsizlerin oranına baktığımız zaman iki yıllık ve dört yıllık üniversite mezunu işsizlik oranlarının neredeyse eşit olduğunu ancak mesleki ve teknik liselerden mezun olan çocukların işsizlik rakamlarının iki yıllık ve dört yıllık fakültelerden mezun olanlardan çok da az olduğunu görüyoruz. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki bir rapor bize niye insanların teknik alanları seçmesi gerektiğine ilişkin açıklamasının gerekçesinde şunu söylemişti: “Bu bölümleri seçen çocuklar, Amerika’da daha kısa sürede eğitim alıp daha çok para kazanabiliyorlar, girişimciliği ve yatırıma daha açıktır.” diye gerekçelendirmişti bu alanları seçmeyi; ülkemizde de böyle. İki yıllık yazılım ve donanım eğitimi almış ve buna girişimcilik eğitimi eklemiş bir çocuk, bir öğrenci çok daha iyi yerlere gelebiliyor. Ben geçen gün, bu konuya ilgi duyduğum için, A Para kanalında Türkiye Yazılımcılar Derneği Başkanı var Doğan Güneş Bey, onun bir saatlik röportajını seyrettim. Orada diyor ki: “Bizim Yazılımcılar Derneği olarak en büyük sıkıntımız yazılım ve donanım yapacak insan kaynağı olmaması. Şu anda Türkiye’nin en büyük ihtiyacı yazılım ve donanım yapabilen gençler.” Ben Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde -bu konuya ilgi duyduğum için- iki yıllık yazılım ve donanım, bilgisayar programcılığı mezunu arkadaşlarla, bizim bilgisayarlarımızı tamir etmeye gelen arkadaşlarla konuştuğumda, bilgisayar programcılığı yapabiliyor musunuz, program yazabiliyor musunuz dediğimde, “Yazamıyoruz çünkü bununla ilgili kendimizi geliştirmemiz lazım.” diyorlar. İşte, bizim üniversitelerin bu konuda biraz kafa yorması, gençlerimize biraz daha girişimcilik ruhu vererek bu alanlara yönelmelerini sağlamamız gerekiyor. Yani ODTÜ’den, Boğaziçi’nden, kaliteli üniversitelerden mezun olan çocuğun artık “Nasıl devlet memuru olurum?” diye düşünmemesi “Nasıl ‘application’ veyahut da yazılım yaparım da bunu pazarlayabilirim.” diye düşünmesi gerekiyor. Bu da gençlere biraz girişimcilik ve inovasyon zihni vererek oluyor; bu da çok önemli bir durum.

Biraz önce belirtmiş olduğum istatistikle ilgili olumlu bir istatistiğimiz var, o da 2006 yılında teknik bilimlerden mezun olan kadınlarımızın yüzde 21'i bu alanlarda çalışıyor demiştik, 2015'te bu oran yüzde 30'a çıktı. Yani 2006'dan 2015'e kadar bilim ve teknoloji bölümlerinden mezun olan kadınlar 2006'da yüzde 21 oranında bu alanlarda çalışırken 2015'e gelindiğinde yüzde 30 oranında bu alanda çalışmaya başlamışlar yani 9 puanlık bir artış olmuş 2006 ile 2015 yılı arasında. Bu alanlardan mezun olan kadınlarımızın bu alanlarda çalışma oranı 9 puanlık bir artış göstermiş; bu, bizim için önemli bir veri.

Kadın-erkek ayrımı yapmadan Eurostat istatistiğini değerlendirdiğimizde 2006'dan 2015'e kadar bilim ve teknoloji alanlarında çalışan ve bu alanlardan mezun olan çocuklarımız 2006 yılında yüzde 18 iken, 2015'te yüzde 26'ya çıkmış, orada da 8 puanlık bir artış olmuş. Birincisi sadece kadınlar içindi, ikincisi tüm herkes içindi. Dolayısıyla Eurostat istatistiğine göre 2006 ile 2015 yılları arasında hem kadın-erkek hem de sadece kadınları değerlendirdiğimizde -ortalama 9 puanlık- bu alanlardan mezun olan insanların bu alanları seçtiğini görüyoruz. Bu olumlu bir istatistik, bunun çok daha hızlı bir şekilde artmasını temenni ediyorum.

Benim sunumum bu kadar, eğer soracağınız soru varsa beklerim Sayın Başkanım, sayın vekillerim.
BAŞKAN – Buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, uzmanımıza çok teşekkür ediyorum. Her şeyden önce dikkatle dinledim hem çok doyurucu hem de raporu da ya da sunumu alabiliyorsak çok sevinirim, mail yoluyla ulaştırılırsa bizlere.

BAŞKAN – Tabii, bilgi olarak bunu toparlayalım ve sizlere yönlendirelim.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Verilmiş olan bilgileri doğrulamak açısından belirtmek istediğim bir iki husus var, şöyle ki: Özellikle yazılım konusunda hakikaten ülkemizin çok büyük eksiğinin olduğunu ben kendi oğlumdan da biliyorum. Oğlum yazılım mühendisliği okuyor, bir yazılım mühendisliğini tercih ederken biz de çok araştırma yaptık, dünya örneklerinden de aldık. Kendi okumuş olduğu okulun yönlendirmesi sonucu iki bölüm arasında tercih yapacaktık ve yazılımı tercih etmemizin sebeplerinden bir tanesi, bir profesörle yapmış olduğumuz konuşmaydı. Şunu söyledi, dedi ki: “Yazılımı tercih edersen bir program yaz, örnek veriyorum 80 milyon insanın 8 milyonuna 1 dolardan sat, 8 milyon dolar demek.” Yani böyle çok kısa, özet geçerek ne kadar hızlı bir şekilde aslında mesleğini ticari boyutta da yüceltebileceğini söylemeyle birlikte ne kadar kıymetli olduğunu söylemişti. Onun için ben de çok katılıyorum.

Çok teşekkür ediyorum tekrar.

Raporu da mutlaka edinmek istediğimi tekrar belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Bu konuyla alakalı soru sormak isteyen, bu soruyla alakalı sorunuz var mı?

Şimdi, katılarınızı almak üzere sizin bu konuda fikirlerinizi almak isterim. Neler çalışabiliriz, önerileriniz var mı bu konuda çünkü önümüzdeki dönemde bütçe geliyor, biliyorsunuz, bütçe döneminde Komisyon çalışması yapamayacağız ama o süreci çok iyi değerlendirmek istiyoruz. Bu konuda neler yapabilirizi araştırıp bu bilgileri, ocak ayı itibarıyla hızlı bir şekilde bilgi alacağımız kaynaklar hâline dönüştürmek temel amacımız. O yüzden de burada sizin fikirleriniz, önerileriniz bizim için çok önemli. Altyapıyı, temeli, programımızı hazırlarsak hızlı bir şekilde de o bilgi alışlarını burada takip edeceğiz.

Söz almak isteyen?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim öncelikle sunumunuz için, verdiğiniz bilgiler için; hepsi son derece önemli, son derece kıymetli.

Bir önceki toplantıda, Komisyonun kimlerle görüşmesi, mevcut derneklerin, sivil toplum örgütlerinin deneyimlerini bize aktarması anlamında bir çalışmayla gelmemizde karar kılmıştık.

Ona geçmeden önce ben yine geçen hafta söylediğim bir şeyin tekrar üzerine vurgulamak istiyorum. Gökalp Bey de çok güzel, çok önemli yerlere vurgu yaptı, özellikle kız çocuklarının bilim, teknoloji anlamında teşvik edilmesi açısından ama geçenki toplantıda söylediğim, son toplantının kapanışına denk geldi, gözden kaçmış olabilir hem bir karışıklığa gelsesin diye hem de kayıtlara geçmesi anlamında ben yine tekrar etmek istiyorum. Bakın, geçtiğimiz günlerde kız çocuklarının, daha doğrusu kadınların yerel seçimlerde aday olacak kadınlara oy vermeyeceğini söyleyen profesör, uzay ve havacılık bilimlerinde dekan. Her ne kadar istifa etmiş olsa da şu anda bu kişi bir eğitim veriyor. Bu zihniyetle hangi kız çocuğunun teknoloji anlamında ilerlemesini sağlayacak bu görevli kişi? Yani bizler kız çocuklarımızı yönlendirelim ama onları eğitecek kişilerin bu zihniyetiyle ne kadar sağlıklı nesiller yetişeceği de soru işareti. Bu bilim insanı bu fakültede var olduğu için yüzde 26'yla kalıyor buradan mezun olan gençlerin Türkiye'de kalcılığı. Kalan yüzde 80 gibi bir rakam yurt dışına göç ediyor çünkü bu zihniyette bilim üretemezsiniz siz. Bu çalışmalar çok kıymetli, çok önemsiyorum ama altını dolduracak çalışmaları da hep birlikte, parti ayrımı gözetmeden bunu da beraberinde yaparsak daha sağlıklı sonuçlar elde edeceğimize inanıyorum. Nihayetinde, söz konusu olan hem bizim çocuklarımızın geleceği hem de bu ülkenin geleceği bir anlamda çünkü biz, gerçekten bilimde, teknolojiye ne kadar kendi ayaklarımızın üzerinde durabilirsek yaptığımız siyaset de dolayısıyla daha bağımsızlaşır, hem ekonomik anlamda hem de siyasi anlamda daha bağımsız bir Türkiye'nin yolu açılır.

BAŞKAN – Bu konuda araya girebilir miyim.

Peki, YÖK, millî eğitim konusunda burada bir öneriniz olacak mı bize? Şahıslar olarak değil de genel olarak bir öneride bulunabilirsiniz, onu değerlendirebiliriz Komisyon içerisinde, bize faydalı olacaktır diye düşünüyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, genel olarak bu tarz açıklamalar, yani kadının istihdama katılmasının, bu tarz eğitimde var olmasının önüne geçen açıklamalar. Buna bizim karşı çıkmamız lazım yani bana sorarsanız bu profesörün görevinden istifa ettirilmesi lazım, sadece dekanlıktan istifa edilmesi yetmez. Bahsettiğimiz bir de havacılık ve uzay bilimleri; çağın mesleğinde olan birinin, öğretim görevlisinin sözlerinden bahsediyoruz. Biz burada nasıl kız çocuklarımızı yetiştireceğiz?

BAŞKAN – Yani olay o boyuta gelmeden -aslında sözünüze katılıyorum ama- şöyle ki: Belki Millî Eğitim Bakanlığından da burada bu konuda bir bilgi isteyeceğiz biz, YÖK'ten de isteyelim bir çalışma; bu konuda neler yapmışlar, neler yapılıyor? Bildiğim kadarıyla, Millî Eğitimde öğretmenler üzerinde bir çalışma yürütülüyor. Önümüzdeki dönemde bu süreç içerisinde o konuda da biz bir bilgi isteyelim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Olur, çok güzel olur.

BAŞKAN – Bunu temelden aslında el birliğiyle yürütmek lazım diye düşünüyorum. Sizin şeyiniz öneri olarak aklıma geldi şimdi.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kesinlikle. Topyekûn hep birlikte mücadele edelim. Gerçekten, bunun bir parti ayrımı... Gerçi siyaseten de kullanılmaması gereken bir şey, ben açık yüreklilikle söylüyorum bunu. Eğer bu tarz, YÖK'le, Millî Eğitimle böyle bir çalışma olacaksa memnuniyetle her türlü katkıyı sunmaya hazırız biz de.

Komisyon için tecrübelerinden faydalanılacak birkaç dernekten bahsetmek istiyorum. Mesela, altmış yıla yakın tecrübesiyle kız çocuklarının eğitimi konusunda donanıma sahip Türk Üniversitesi Kadınlar Derneği olabilir. Yine “Benim kızım okuyacak.” kampanyasıyla kız çocuklarına burs verme imkânı sağlayan ve ürettiğimiz projelere de katkı sunacak Halkevleri Vakfının bu anlamda fikirleri alınabilir. Yine, yirmi sekiz yıldır çocuklarımızı, özellikle kız çocuklarını önceleyen burslar veren

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneğinin görüşü alınabilir. TMMOB’a bağlı Politeknik Grubu teknolojik ve bilimsel çalışmalar yapan bir grup, yine, mühendis, mimar, şehir plancısı, öğretim görevlisi gibi teknik alanlarda öğrencilere hitap eden bir oluşum bu anlamda.

Bireysel olarak katkı sunabileceğine inandığım birkaç isimden de bahsetmek istiyorum. Örneğin, Profesör Doktor Hasan Hüseyin Aksoy, özellikle Komisyonumuzun çalıştığı konu üzerinde, mesleki teknik eğitim planlanması, istihdam, reform, eğitimde eşitlik gibi konularıyla da bize ışık tutacak. Yine, Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliğinde “Herkese bilim, teknoloji” isminde bir düşünce platformu olan Cem Say’ın da fikri alınabilir. Yine, çocuklarımıza oyunlarla matematiği sevdirecek Can Gürses, bu anlamda bize katkı sunacak, özellikle matematiği de eğlenceli bir şekilde özendirecek, sosyal medyadan da takip edebileceğimiz bir isim.

Ben, bu önerilerimi size de sunmak istiyorum.

Bir diğeri de Sera arkadaşımız parti görevlendirmesi dolayısıyla katılamadı, onun da birkaç önerisi var.

BAŞKAN – Dinleyelim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yazılı olarak da vereyim, onun da önerilerini söyleyeyim hemen.

BAŞKAN – Kısaysa dinleyebiliriz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Başlık başlık vereyim o zaman.

Bilgisine başvurulacak isim ve kuruluş önerileri olarak Bilim Akademisi, Bilim Kahramanları Derneği, Evrim Ağacı, ODTÜ Prof. Dr. Mustafa N. Parlar Eğitim ve Araştırma Vakfı, TÜBİTAK Bilim ve Çocuk dergisi yazı işleri müdürü ve editörleri ve son olarak da yine TÜBİTAK’ın bu anlamda görüş ve önerilerine başvurulması teklifinde bulunuyor.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz değerli görüşleriniz için. Gerçekten hepsi önemli ve değerli bilgiler.

Arzu Hanım, buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Ben de çok kısa olarak, farklı bir pencereden bakılması... Bu önerileri biz yazılı olarak da ileteceğiz tekrar, arkadaşlar bir iki çalışma daha yapıyor, onları da ileteceğim.

BAŞKAN – Bu süreç içerisinde de aklınıza gelen görüşler muhakkak ki olacaktır çünkü araştırma yaptıkça önümüze başka bir pencere açılıyor. Onları da Komisyona iletirseniz memnun oluruz.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Tamam, ileteceğim.

Sadece yetiştirme yurdundan 18 yaş sonrası üniversite eğitimi için yönlendirilen çocuklarla ilgili -belki biraz farkındalığı daha da yükseltmek adına- oradaki çocuklar, kız çocukları başta olmak üzere tüm gençler için -bunlar dezavantajlı gruplar- yetiştirme yurtlarında pilot ilan edip bir iki yetiştirme yurdunu belki yönlendirme eğitimleriyle birlikte, bizim bunun çalışmasını yapıp oradaki çocukların yönlendirmesini yapıp hem hayata tutunmaları hem çağın mesleklerini yakalamaları yönünde de özel bir çalışma yapılabilir diye düşünüyorum. Uzun zamandan beri yaklaşık yirmi- yirmi beş seneden bu alanda ben beri bir iki derneğe de Mim Kemal Öke Hoca’yla birlikte Kimsesiz Çocuklar Sevgi Derneğini, Arif Verimli Hoca’yla da Gençleri Uyuşturucudan Koruma Derneğini kurduğumuz için burada özellikle yetiştirme yurdundan ayrılan çocukların önemli bir bölümünün hayatın bir yerinde kaybolduğunu maalesef görüyoruz ve yetiştirme yurdunda yönlendirmelerin de yönlendirme eğitimlerinin de verilmediğini ya da sağlıklı şekilde verilemediğini görüyoruz. Bir psikolog ve bir danışman hocanın 60 öğrenciyi sadece yoklama listesinde var mı yok mu diye orada kontrol ettiği bir kurumun dışına çıkarıp belki bu değerli çalışmayla bütünleştirirsek zannedersem, hem ulviyeti de çok yüksek olacaktır ortaya çıkacak olan sonucun hem başarı öyküleri de çok farklı olacaktır. Yani düşünün ki annesi babası olmayan bir çocuğu siz bilim ve teknolojiye yönlendiriyorsunuz ve bu bir kız

çocuğu ve mesleki yönlendirmeden sonra istihdam da çok önemli. Ben, Gökalg arkadaşımıza o açıdan çok katılıyorum. Mezun olduktan sonra mezun oldukları bölümde istihdam görmeleri noktasında da bir çalışma yapabilirsek zannedersem, orada... Zaten aileler aslında çocuklarını, bugün, bir şekilde yönlendirmeye gayret ediyor ama esas dezavantajlı gruplara bakmak lazım. O açıdan, o yetiştirme yurtlarına belki özel bir ihtimam gösterip, bir iki yetiştirme yurdunu pilot ilan edip orada bu çalışmaları yaparsak ve sonuç elde ettiğimizde, başarı öykülerini... İşte, bugün “rol model” dediğimizde, öyle bir rol modeli buraya getirdiğimiz... Ki şu an ülkemizde de var; anne babası olmayıp yetiştirme yurdundan çıkmış, devlet eliyle çok iyi yerlere ulaşmış olan bürokratlarımız ve farklı konumlardaki insanlar var. Belki onların birkaçının elinden de biz tutabiliriz diye düşünüyorum.

Ben, bunu Komisyonun da dikkatine sunmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Değerli öneriniz için teşekkür ederim.

Dediğiniz gibi, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızla bu konuyu tekrar hep birlikte değerlendirelim. Tekrar, o gün, gündeme geldiğinde de yine hatırlatırsanız çok iyi olur diye düşünüyorum.

Buyurun Vekilim.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Komisyonun konusu... Aslında kadın meselesi her şeyle bağlantılı ya bir yerini aldığımız zaman aslında orada kalıyor. Dediğiniz gibi, mesela bir istihdam alanı yoksa niye tercih etsinler sorusu. Dolayısıyla, istihdam alanı yani çalışabileceği alanlar olmadığında tercih de olmuyor. Daha başına dönersek en başta, annelik vazifesinin kız çocuklarının birinci görevi olarak tanımlandığı bir yerde, arkadaşımızın sunumunda anlattığı gibi, öğretmenlik “Yarım gün öğretmenlik yaparsın, yarım gün de ev işlerini yaparsın, çocuk bakarsın.” diye tanımladığımız anda, kadın-erkek iş bölümünü böyle tanımladığımız anda zaten kadınlara bu alanları kapatmış oluyoruz. Dolayısıyla, birincisi, daha buradan başlamak gerekiyor ki yönlendirebilelim meselesi ya da kız çocukları bunları istesin bu alanlara gittiğinde.

İkincisi, eğitim sistemi genel olarak zaten kadınların ikinci konumunu destekliyor ve o planda tutmaya çalışıyor. Tam da dekan örneği ama sadece dekan örneği orada kalmıyor.

BAŞKAN – Çok istisna...

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Yok, sadece orada kalan bir iş değil. İlkokula gidelim, öğretmenlerle bir konuşalım bakalım, kaç tanesi kadınlar ile erkeklerin gerçekte eşit olduğuna inanıyor ya da üniversitelerde, nereye bakarsanız bakın. Her yerde bu yaklaşımı gören bir kız çocuğu, ailede bunu görüyor, okulda bunu görüyor, toplumda bunu görüyor. “Sen kızsın -bize de olmuştur, hepinize olmuştur- öğretmenliği seçsene, daha iyi, ileride zorlanmazsın, hem çalışırsın hem evdeki çocuğa bakarsın, evleneceksin sonuçta, bak, zorlanırsın.” diye hepimize denmiştir herhâlde. Böyle bir koşuldan yola çıkan kız çocuklarının gerçekten bu alanlara yönelmesi çok zor oluyor. Birincisi, buraları nasıl toparlayacağız, kız çocuklarını nasıl yönlendireceğiz meselesi var.

İkincisi, gerçekten, istihdam alanlarında kadınlara ne kadar yer var? Açılabilir bile “cam tavan” dediğimiz bir şeyler var yani kadınlar erkeklerle aynı başlasalar bile, eşit olsalar bile yukarı gelir, orada hiç onun üstüne kadınlar çıkamaz, orada hep erkekler yönetici olur. Mesela ben kendi alanımı söyleyeyim, avukatım normalde. Herhâlde, kadın sayısı neredeyse eşit bizim alanda, avukatlar olarak ama baroların yönetimlerine bakın Allah aşkına, kaç kadın vardır? Hani, eşit sayıdayız yani bu kadar da yoğunuz bu alanda ama kaç kadın var yönetimlerde? Erkek ordusu hepsi. Hani, böyle cam tavanlarımız da var, sadece sayı olarak orada olmamız yetmiyor ki aynı zamanda... Şimdi, bütün bunları gördüğünüz bir yerde tabii ki şöyle bir şey oluyor: “Ya, buralar bize göre değil, geri çekilelim.” psikolojisini daha başından beri vermeye başlıyoruz.

Dolayısıyla çok ele alınması gereken yanı var ama bir de şöyle bir şey: “Kız çocuklarının ağırlıklı olarak” diyoruz ama “erkeklerin” de diyoruz arada işte, bu alanlara yönetilmesinin, mesela benim açımdan gerekçesi kapitalizm ya da sermayenin ihtiyaçları olamaz; toplumun ihtiyaçları, halkın ihtiyaçları, bu ülkede yaşayanların ihtiyaçları üzerinden şekillenir. Sadece maddi çıkarlar, sonuçlar, gelir getirici mekanizmadan da bakamayız. Toplamda, biz, bu alanda bilimin üretilmesi, teknolojinin üretilmesi ama bunun halkın yararına kullanılması gibi bir perspektiften bakabiliriz diye düşünüyorum. Bunun için de özgür düşünce ortamının olması gerekir yani bilim ve teknoloji özgür düşünce ortamının olduğu ortamlarda gelişir, kalıplaşmış kalıplarla hareket eden bir toplumda siz sadece şöyle dört duvar arasından bakarsınız, şurayı şurayı görmezsiniz. Özgür bakabilmeyi de bizim geliştirebilmemiz gerekiyor yani ufuk açabilmeyi de geliştirebilmemiz gerekiyor. Kalıplarla baktığınızda sadece size sunulanı görürsünüz, oradan ne bilim çıkar ne yaratıcılık çıkar ne başka bir şey çıkar. Bir yanı da bu yani o alanı açabildiğimiz oranda işe yarar diye düşünüyorum.

Bizim de kurumlara ilişkin birtakım önerilerimiz var ama sonrasında da yine sunabiliriz, zaten buna bir engel...

BAŞKAN – Tabii, alabiliriz.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Yok yok, şimdi söyleyeceğim, sonra...

BAŞKAN – Şu anda olanları alalım, eksik olanları ekleyelim.

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Yani bizim önerilerimiz -yine yazılı olarak da daha şey verebiliriz- EĞİTİM SEN’in Kadın Meclisiyle bu konuda görüşülmesini istiyoruz doğal olarak. Aziz Nesin Vakfı bu konuda çalışıyor, çocuklarla ilgili, özellikle de tam da bu alanlara yönlendirmeyle ilgili çalışıyor. Uçan Süpürge olabilir. Arkadaşlar söyledi, “Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği” dedi. KADAV var, KEİG var. “Eğitim Reformu Girişimi” diye tam da bu alanın üzerine çalışan bir girişim var, ara ara raporlar da yayınlıyorlar, burası olabilir. Yine Boğaziçi Üniversitesinden Fatma Gök var, Dilek Çankaya var -farklı isimler de var, onları daha sonra size bildireceğim- mesela bunlarla da görüşme yapılabilir, tam da alanların içinde oldukları için, orada ne yaşıyor, ne bitiyor, önerileri nedir; bu konuda daha bir sonuç alıcı olabiliriz diye bu arkadaşlardan da öneriler alabiliriz, görüşme yapabiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Sayın Gülüm’e ben teşekkür etmek isterim.

Güzel fikirler var ama bir fikrimi de söylemek istiyorum. Yani çok özel olacak ama kendi çocukluğumda, öğrencilik hayatımda hep hocalarım, öğretmenlerim beni, ailemi şu şekilde yönlendirirdi: “Sen muhakkak okumalısın, mühendis olmalısın.” Yani hiç bana “Sen öğretmen olmalısın.” diye bir şey gelmedi. Ha, üniversitede öğretim üyesi oldum mühendislik mimarlık üzerine, şu anda milletvekiliyim ama artık biraz değişmeye başladı. Gerçekten, birçok okulumuzda farklı... Zaten çağıracağız biz, bu konuda çalışma yapan, STEM üzerine çalışma yapan okullarımız var, buradaki çalışmalara da çağıracağız, onların görüşlerini, fikirlerini de alacağız ama artık biraz bu düşünceler değişmeye başladı.

Bir de ben de öğretim üyesiyim, gerçekten çocuklarla bir aradayken bu ayrımı görmüyorsunuz, hepsi eşit. Onu hep daha yukarıya taşımak için o mücadeleyi veriyorsunuz.

Ayrıca tüm şehirlerimizde üniversite olması için verilen mücadele de gerçekten bu anlamda bütün çocuklarımızın, özellikle kız çocuklarımızın okula erişimini, üniversiteye erişimini kolaylaştırmak anlamında önemli bir adımdı. Tabii, yapacağımız çok iş var yani zaten bu konuda bir ihtiyacımız olduğu için bugün bu Komisyonda çalışmalarımızı yürütüyoruz. Ama bu konu gerçekten siyaset ötesi, birlikte çalışmayı gerektiren, eğitim alanında, bilim, sanayi, teknoloji, mühendislik, matematik, imalat, biraz önce dediğimiz gibi...

Bir de şöyle: Benim sahada gözlemlediğim -ben Gaziantep Milletvekiliyim, tabii, sanayide çok önde olan bir şehriz- istihdamda kalifiye eleman bulmakta gerçekten ciddi sıkıntı çekiyoruz ve bu konuda İŞKUR aracılığıyla eğitimler veriliyor, üniversite iş birlikleriyle eğitimler veriliyor. Burada, sahada da aslında bu yönde bir ihtiyacın olduğunu da görüyoruz. Yani ya meslek liseleri boyutunda olsun yahut daha önceki iki yıllık üniversiteler nezdinde olsun yahut da üniversite mühendislik alanları olsun; bu konuda gerçekten ciddi bir ihtiyaç da var sahada aslında. Hani, ben gelen talepler doğrultusunda değerlendirirken bunu görüyorum yahut da bana gelen iş taleplerinde bunu gözlemliyorum. İşte, “Bana iş.” diyor mesela vatandaş istiyor, “Mesleğin ne?” diyorum, meslek konusunda gerçekten ciddi bir eksik var ve o konuda kısıtlı kalınıyor. Siz de yaşıyorsunuzdur, bu hepimizin ortak alanı diye düşünüyorum. Ama mesleği olanlar gelmiyor yani onların böyle bir ihtiyacı, böyle bir talebi olmuyor yahut da çok az bir oranda oluyor. O da -biraz önceki Gökalp Bey’in anlattığı gibi- hani, o girişimcilik bağlantısının kopukluğundan kaynaklanan eksiklikler olabiliyor. Aslında sahada da bu alanın ihtiyacı açık olarak görülüyor. Tabii, bunu temelden itibaren yukarıya taşımak zaten temel amacımız; burada beyin fırtınasını o yüzden yapıyoruz, bu çalışmayı o yüzden yürütüyoruz.

Ben katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Yelda Hanım sizin de görüşlerinizi almak isteriz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Sayın Başkanım, kıymetli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gökalp Bey, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Evet, bizim için de kadın ve çocuk partilerüstü bir mesele ve bakış açımızın da kesinlikle böyle olması gerektiğine inanıyorum. Bu Komisyonunda da özellikle de yer almak istedim.

Önümüzdeki günlerde bence hem Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı hem de Millî Eğitim Bakanlığının yetkililerinden bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili bir bilgi alabiliriz diye düşünüyorum.

Bir de medya ayağının da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yani toplumda rol model olan, rol model olmuş ve çocuklarımızın özellikle... Biliyorsunuz, Türkiye’de en büyük kitle iletişim aracı televizyon. Televizyonlara bakıyoruz, dizilere bakıyoruz; hep aynı kadın tipi ve çocuklarımızın da gençlerimizin de bakış açıları hep o yönde; işte, ya ezik kadın ya sürekli şiddet gören kadın ya da belli mesleklerde yer alan kadınlar. O yüzden, bence bu ayakta medyanın da çok önemli olduğunu düşünüyorum toplumsal algının değişmesi açısından. Bence medya kuruluşlarıyla da bu konuyla ilgili görüşülmesi gerektiğini düşünüyorum. Kadın ve çocuk hassasiyeti çünkü çok önemli.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Güzel bir değerlendirme, teşekkür ederiz.

Ekleme istediğiniz görüş ve düşünce, aklınıza gelen başka bir konu var mı?

ZÜLEYHA GÜLÜM (İstanbul) – Genel Kurula gitmemiz gerekiyor, sonrasında gerekirse şey yaparız.

BAŞKAN – Tamam, sizden biz bu süreç içerisinde alırız.

Bize gelen, bazı kamu kurum ve kuruluşlarında muhatap birimlerle ilgili bilgi aldık, ben onu da paylaşmak isterim: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı KSGM, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı AR-GE Teşvikleri Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, AB Bakanlığı Ulusal Ajans, RTÜK, TRT, TÜBİTAK, Patent, belediyeler, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri, sivil toplum kuruluşları.

Ayrıca, bu konuyla ilgili daha önce bilgi vermiştim ama tekrar hatırlatmak isterim. İstanbul Aydın Üniversitesi STEM birimi, Hacettepe Üniversitesi STEM Eğitim ve Uygulama Laboratuvarı, General Electric Türkiye çalışmaları, Koç Topluluğu “Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum” Projesi, Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği ve Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğiyle gerçekleştirilen “Bal Arıları Mühendis Oluyor” Projesi; Limak Vakfı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDP’yle yürütülen “Türkiye’nin Mühendis Kızları” Projesi, KADEM STEM eğitimi; bu konularda da bilgi alışverişinde bulunmayı planlıyoruz bu ocak ayı itibarıyla.

Sizlerin de ek bilgilerini tekrar almaya devam edeceğiz.

Katkılarınız için çok teşekkür ederiz.

İyi çalışmalar dilerim.

Kapanma Saati: 16.40

